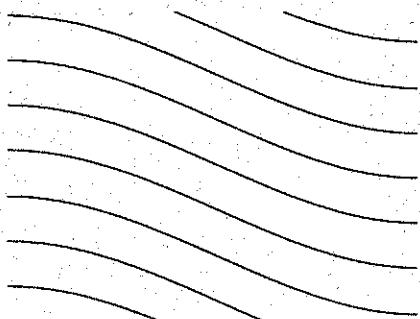

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

OKTOBER 1997/10

- ▲ DOMAČE NOVIČKE ● Podelite so bile državne nagrade na področju šolstva za leto 1997 ● Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji 1996/97 Izvajalci in programi ● 21. seja Področne kurikularne komisije za izobraževanje odraslih ● S seje Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih ▲ UTRINKI IZ SVETA ● Akcijski načrt za prihodnost učenja odraslih
- ▲ KOTIČEK JE VAŠ ● Teleinformacijske storitve za vseživljenjsko izobraževanje ▲ OČI KRITIKE ● Politika, ekonomija in vseživljenjsko učenje ▲ POSVETI, KONFERENCE ● 5. letna konferenca EDINEB-a: Poslovno izobraževanje za spremenjajoče se delovno mesto ● LERNOVI seminari po internetu ▲ S POTI ● Mednarodna konferenca na univerzi v Sheffieldu: Vključevanje učenja na daljavo in samostojnega učenja v programe usposabljanja izobraževalcev odraslih ▲ PONUJAMO/PONUJAJO VAM ● Vabilo na srečanje NLP ● Vabilo v delavnico NLP-ja: Učinkovita komunikacija z nevoljgvističnim programiranjem pri učenju in poučevanju ● Delavnici Stephena Haslama ▲ NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni bilten za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo zboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

- Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljnih organizacijah).
- Z vsebinsko zasnovo predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:
  - opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
  - razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
  - sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
  - podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
  - sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
  - novosti v upravljanju in zakonodaji;
  - statistične podatke;
  - mnenja, stališča in predloge;
  - podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
  - podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
  - prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novosti s knjižnega trga;
  - novosti iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS. Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik - vodja Informacijskega središča, in Peter Monetti - urednik Novičk.
- Besedila lektorira Marjana Kunej, Novičke tiska Tiskarna Štok.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 444 978, faks: 061 445 881, elektronska pošta:

RFC-822: tajnistvo.saec@infosol.mss.edus.si

DECnet: RAZOR::LJACRS

DOMAČE NOVIČKE

Podeljene so bile državne nagrade na področju šolstva za leto 1997

Množici dogodkov, prijetnega druženja in vrsti prireditev, ki so napolnjevale Teden vseživljenjskega učenja, je bil dodan še en pomemben dogodek. V ponedeljek, 6. oktobra 1997, je v Narodnem domu v Ljubljani potekala prireditev podeljevanje državnih nagrad na področju šolstva. Med prejemniki te nagrade za posebno uspešno vzgojno-izobraževalno in organizacijsko delo v vzgoji in izobraževanju ter za najpomembnejše prispevke k razvoju na področju izobraževanja odraslih je nagrado prejela tudi sodelavka Andragoškega centra Slovenije Sonja Klemenčič. Naj vam na kratko predstavimo le nekaj poudarkov iz obširne uteležitve, na temelju katere ji je Odbor za podeljevanje nagrad podelil letošnjo nagrado.

Sonja Klemenčič, vodja Središča za razvoj in svetovanje v Andragoškem centru Slovenije, deluje v vzgoji in izobraževanju že 20 let. Bogato strokovnoteoretično znanje si je pridobivala v praksi kot vodja izobraževanja v podjetju, na ljudski univerzi, Zvezi sindikatov Slovenije in Andragoškem centru Slovenije. Sonja Klemenčič je ves čas éna osrednjih osebnosti pri razvijanju izobraževanja odraslih v Sloveniji. Sodelovala je pri pripravi pomembnih sistemskih rešitev in strokovnih podlag, urejala status organizacij za izobraževanje odraslih, vodila in še vodi razvojne projekte in skupine, ureja publikacije, organizira strokovna srečanja in posvetovanja. V času, ko je bilo izobraževanje odraslih v hudi krizi, je s svojim delom in prepričljivostjo pomembno pripomogla k iskanju poti in umeščanju izobraževanja odraslih kot pomembnega dejavnika celotnega družbenega razvoja. Ves čas od ustanovitve je sodelovala tudi v Andragoškem društvu Slovenije.

Nedvomno najuspešnejši in v javnosti znani projekt v Sloveniji so Študijski krožki. V štirih letih je pod njenim vodstvom nastalo nad 350 študijskih krožkov, ki delujejo v 70 različnih krajih in združujejo okrog 3.500 udeležencev.

Pomembno sodeluje pri razvijanju in vpeljevanju novih oblik oblik učenja. Vodi in usklaja razvojne projekte: Projektno učenje za mlade, Središče za samostojno učenje, Borza znanja in Izobraževalni programi za brezposelne. Srečamo jo povsod, kjer razvijajo nove možnosti in vpeljujejo drugačne oblike učenja in izobraževanja odraslih. Njeni prispevki pri oblikovanju merit za kakovost izobraževanja odraslih, standardov in normativov ter sodelovanje pri pripravi nove slovenske zakonodaje in kurikularne prenove so nepogrešljivi. Svoje prispevke k razvoju področja izobraževanja odraslih je obogatila z neštetičimi referati, dvema monografijama, s številnimi raziskovalnimi in strokovnimi prispevki.

Poznamo jo kot izjemo delavno sodelavko, vztrajno in odlično organizatorico dela, s posluhom za sočloveka in z vero v ljudi, njihovo rast in razvoj.

Leto bo hitro naokrog in znova bodo razpisane nagrade, zato že zdaj vabim vse strokovnjake, ki dobro poznate prizadevanja posameznikov za razvoj in pospeševanje učenja odraslih, da razmislite o posebno uspešnih posameznikih v svojem okolju ter jih predlagate za nagrado naslednje leto.

Sonji Klemenčič iskreno čestitamo z željo, da bi bila pri svojem delu še naprej tako odločna in uspešna.

Maša Stavanja, ACS

Dragi prijatelji,

vsem, ki ste mi ob prejemu državne nagrade na področju šolstva za leto 1997 osebno ali pisno čestitali, se najlepše zahvaljujem. Še posebna zahvala gre tistim, ki cenite moje delo in ste zato oblikovali predlog za nagrado. Mislim, da je nagrada rezultat srečnega naključja, da smo se pred skoraj dvajsetimi leti srečali tisti, ki imamo podobno vizijo, kako razvijati izobraževanje odraslih v Sloveniji. V tej skupini, v kateri sem se naučila več kot na fakulteti, ni težko uspešno delati.

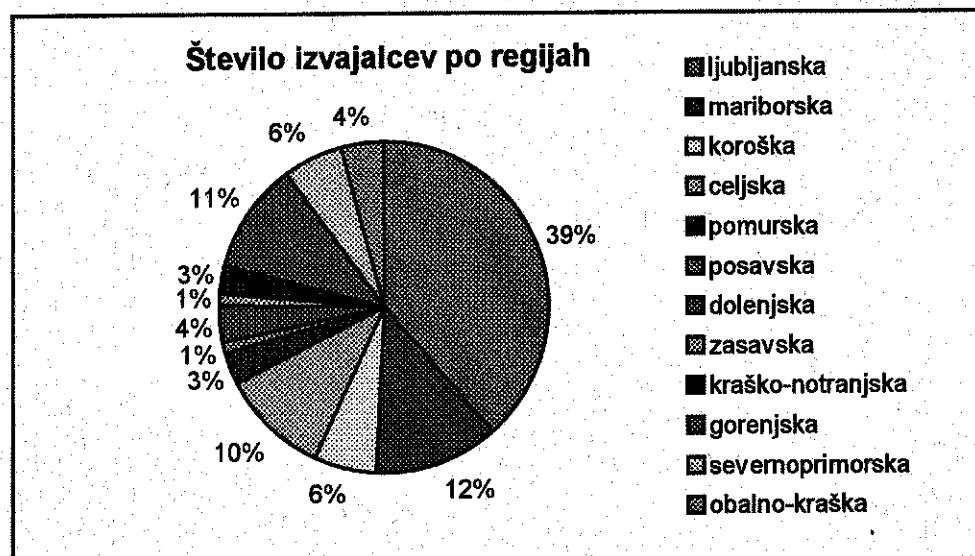
Sonja Klemenčič, ACS

Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji 1996/97. Izvajalci in programi

Pravo odločitev lahko sprejmemo samo, če imamo kakovostno in pravočasno informacijo. Da bi olajšali odločitev vsem, ki so željni znanja, smo tudi letos na Andragoškem centru RS zbrali podatke o ponudbi izobraževanja odraslih za leto 1997/98, in sicer z vprašalniki, od katerih prvi zadeva izvajalce, drugi pa njihove izobraževalne programe. Pregled je od oktobra na voljo najširši javnosti v vseh splošnih knjižnicah v Sloveniji, mogoče pa ga je tudi kupiti na Andragoškem centru RS.

Katalog zajema večino organizacij in programov, ki razvijajo in izvajajo izobraževanje odraslih v Sloveniji. Nekateri se za objavo v njem niso odločili iz različnih razlogov - poslovnih skrivnosti, še nedodelanih programov ali internosti programov. Poleg tega čedalje več organizacij in njihovih združenj, med njimi Ministrstvo za šolstvo in šport,

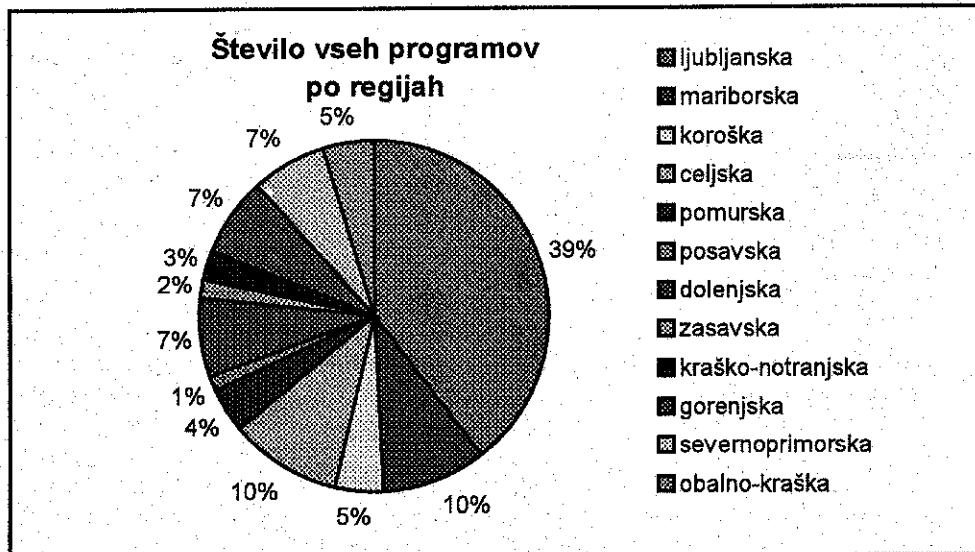
Zavod RS za šolstvo, Zveza ljudskih univerz ter nekateri večji izobraževalni in drugi zavodi, objavlja ponudbo svojih programov v svojih publikacijah. Uporabnik bo torej dobil popoln pregled ponujenih možnosti izobraževanja in učenja šele, ko bo preučil vse objavljeno.

Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji zajema letos 191 izvajalcev in 2.942 njihovih programov. Programi so zaradi lažjega pregleda 'standardizirani' v 1.144 programov, to sestavlja skoraj 39% vseh programov. Letos je objavljenih za 7,5% več novosti kakor preteklo leto.

Daleč največ izvajalcev izobraževanja odraslih je v ljubljanski regiji, kar 39% vseh, sledijo mariborska, gorenjska in celjska regija. Prav tako je najbogatejša ponudba izobraževalnih programov v ljubljanski regiji - 1.161 (39% vseh izobraževalnih programov), daleč za njo sta mariborska in celjska regija z 10-odstotnim deležem, sledijo pa dolenjska, gorenjska, severnoprimska, obalno-kraška, koroška, pomurska, kraško-notranjska, zasavska in posavska regija.

Število izvajalcev in programov je v večini regij sorazmerno številu prebivalcev nad 15 let. V povprečju je v Sloveniji 558 prebivalcev na program. Od tega imajo največjo izbiro v ljubljanski in dolenjski regiji, najmanjšo pa v posavski regiji.

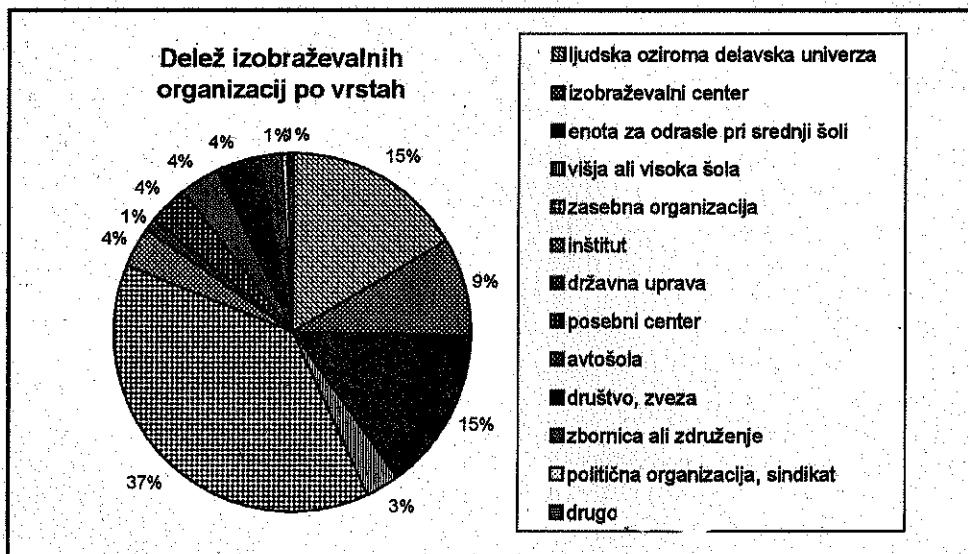

Ob delitvi programov na štiri kategorije - na programe osnovne šole, druge programe za pridobitev izobrazbe, programe za strokovno / poklicno izpopolnjevanje in usposabljanje ter programe splošnega neformalnega izobraževanja odraslih - lahko vidimo, da sodi največ programov med programe za strokovno in poklicno izobraževanje (kar 46% vseh programov), 38% programov je namenjenih za pridobitev splošne izobrazbe, 15% za pridobitev izobrazbe in 1% za pridobitev osnovnošolske izobrazbe. Izpeljevanje osnovnošolskega programa je enakomerno porazdeljeno po vseh regijah; pri izvajaju programov za pridobitev izobrazbe z 21% prednjači ljubljanska regija, sledijo pa ji mariborska, dolenjska, gorenjska, celjska, koroška in druge regije. Pri izvajaju programov usposabljanja in izpopolnjevanja za delo ter izvajaju splošnoizobraževalnih programov, pa nastopa ljubljanska regija z večinskim deležem s po 46 in 40%.

Med izvajalskimi organizacijami je največ zasebnih podjetij - 74 (to je 38% vseh izvajalcev), sledijo ljudske oz. delavske univerze - 32 in enote za odrasle pri srednjih šolah - 29. Najmanj izvajalskih organizacij je med političnimi organizacijami, sindikati in državno upravo (1% vseh izvajalcev). Nobena organizacija se ni opredelila kot zbornica ali združenje. V primerjavi z lanskim letom lahko vidimo največje zvečanje med zasebnimi podjetji, in to kar za 10%.

V ljubljanski regiji so najbolj zastopane zasebne organizacije, in to z 48-odstotnim deležem, druge vrste organizacij so porazdeljene enakomerno. V mariborski regiji so najbolj zastopane zasebne organizacije s 36-odstotnim deležem, sledijo pa enote za odrasle pri srednjih šolah z 22-odstotnim deležem ter ljudske oz. delavske univerze s 17-odstotnim deležem. V koroški regiji so prav tako najbolj zastopane zasebne organizacije z 41-odstotnim deležem, sledijo pa enote za odrasle pri srednjih šolah,

ljudske oz. delavske univerze in posebni centri z enakomerno porazdelitvijo. V celjski regiji so najbolj zastopane ljudske oz. delavske univerze s 30-odstotnim deležem, sledijo pa zasebne organizacije in enote za odrasle pri srednjih šolah. V pomurski regiji je skoraj polovica ljudskih oz. delavskih univerz, sledijo ji enote za odrasle pri srednjih šolah, društva in zveze ter zasebne organizacije. V posavski in zasavski regiji sta zastopani samo dve skupini - zasebne organizacije in ljudske univerze, vsaka s polovičnim deležem. V dolenjski regiji prevladujejo ljudske oz. delavske univerze s 43-odstotnim deležem, sledijo izobraževalni centri s 30-odstotnim deležem ter enote za odrasle pri srednjih šolah in zasebne organizacije. V kraško-notranjski regiji s 60-odstotnim deležem prevladujejo zasebne organizacije, preostali delež zavzemajo enote za odrasle pri srednjih šolah in ljudske oz. delavske univerze. V gorenjski regiji zavzemajo največji delež zasebne organizacije, in sicer z 42%, sledijo enote za odrasle pri srednjih šolah, ljudske oz. delavske univerze ter izobraževalni centri in avtošole. V severnoprimske regiji prevladujejo s 37-odstotnim deležem zasebne organizacije, sledijo enote za odrasle pri srednjih šolah, ljudske oz. delavske univerze ter izobraževalni centri in avtošole. V obalno-kraški regiji so s četrtnim deležem zastopane zasebne organizacije, ljudske oz. delavske organizacije, enote za odrasle pri srednjih šolah in višje ali visoke šole.

Ob delitvi programov po področjih vidimo, da je najobsežnejše splošnoizobraževalno področje - 1.038 programov (35,3%), tehnisko - 899 programov (30,6%), ekonomsko-poslovno-organizacijsko - 342 programov (11,7%), trgovsko-gostinsko - 198 programov (6,7%), umetniško - 127 programov (4,3%), družboslovno - 92 programov (3,1%), pedagoško - 75 programov (2,5%), biotehniško - 47 programov (1,6%) ter pravno-upravno področje - 42 programov (1,4%), osebne storitve - 35 programov

(1,2%), zdravstveno področje 23 programov (0,8%), raziskovalno-inovativno področje - 8 programov (0,3%) ter šport in okolje - 7 programov (0,2%).

Podatke smo letos obdelali z novim programom, ki deluje na podlagi relacijskih baz podatkov.

Informacije so dostopne v dveh oblikah, pisni in disketni. Pisna oblika zajema isto vrsto podatkov kakor prejšnja leta, disketna različica pa nam v obliki, ki je za uporabnika prijaznejša, ponuja večjo bero poizvedovanja po različnih merilih. Aplikacija deluje v okolju Windows, z uporabniškimi vmesniki ter lažjim in hitrejšim dostopom do podatkov.

Na Andragoškem centru upamo, da bodo informacije o možnostih izobraževanja za odrasle prišle v prave roke in pripomogle k pravilni izbiri izobraževalnega programa vsem, ki že vedo, da za učenje nikoli ni prepozno.

Sonja Rems, ACS

21. seja Področne kurikularne komisije za izobraževanje odraslih

Na svoji prvi jesenski, sicer pa že 21. seji se je konec septembra sestala Področna kurikularna komisija za izobraževanje odraslih. Osrednja tema tokratne seje je bil predlog Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslih. To je gradivo, ki ga je pripravila enotna delovna skupina dveh področnih kurikularnih komisij - PKK IO in PKK za strokovno in poklicno izobraževanje, po sprejetju pa bodo ta izhodišča sestavni del Izhodišč kurikularne prenove strokovnega in poklicnega izobraževanja, torej dokumenta PKK za strokovno in poklicno izobraževanje.

Omenjanu dokument je nekakšna "prelomnica" v uveljavljanju izobraževanja odraslih kot posebnega, svojim zakonitostim in značilnostim zavezana in vsem drugim ravnom enakovrednega izobraževanja: to naj se kaže že pri v pripravi izobraževalnih programov, ne pa zgolj v izvedbenem prilagajanju programov, sicer namenjenih mladini. S tega stališča je treba obema področnima komisijama dati priznanje, saj so nakazale, kako naj bi se izobraževanje odraslih načrtovalo in uveljavljalo tudi na drugih področjih. Predvsem pa so pokazale, da je to mogoče doseči s priznavanjem enakovrednih standardov, a vendarle različnih poti do njih, prilagojenih potrebam in značilnostim udeležencev.

K razpravi o predlogu Izhodišč so bili povabljeni tudi člani ustreznih programskih komisij PKK IO: to dodatno zagotavlja, da bo dokument izobraževalcem res v pomoč. Tudi člani področne komisije so na seji sami dali nekatere pripombe in končni sklep je, naj delovna skupina pripombe obeh področnih komisij pregleda, oceni, in če je

potrebno, besedilo popravi, nato pa bodo, odvisno od dogovora obeh področnih komisij, Izhodišča še enkrat obravnavana na skupni seji ali pa takoj predložena v obravnavo NKS-ju. Vsekakor lahko kmalu pričakujemo, da bo sprejet dokument, pomemben za poklicno in strokovno izobraževanje odraslih.

Še nekaj pomembnih vprašanj je PKK IO obravnavala na septembrski seji. Ugotovljeno je bilo, da poteka razpošiljanje vprašalnikov za mednarodno primerjavo izobraževalnih programov, prihajajo pa tudi že prvi odgovori. Programske skupine razčlenjujejo podatke iz raziskav stanja v domačih izobraževalnih organizacijah. Analiza stanja na področju jezikovnega izobraževanja je bila že predstavljena ob Tednu vseživljenjskega učenja. Sklep PKK IO je, da se analiza stanja na področju programov tipa tehnik pošlje Strokovnemu svetu za izobraževanje odraslih kot razmislek pri oblikovanju standardov in normativov, saj odslikava resnično stanje v praksi, ki ni ravno v skladu s standardi in normativi.

Sklenjeno je tudi, naj bi Ministrstvo za znanost in tehnologijo opozorili, da je treba bolj podpreti raziskovalne projekte v izobraževanju odraslih. Drugače pa je pred nami obdobje, ko se načrtujejo različne oblike usposabljanja izobraževalcev odraslih. Tisto, kar bi v pripravi programov za tovrstno usposabljanje predvsem radi dosegli, je povezovanje področnih in programskeh skupin ter različnih strokovnjakov pri pripravi vsebin in take vsebine ter oblike njihove izpeljave, ki bodo zares izražale potrebe izobraževalcev. Vsak predlog izobraževalcev odraslih - prihodnjih udeležencev - je torej dobrodošel.

Mag. Janko Berlogar, ACS

S seje Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih

V začetku oktobra se je Strokovni svet za izobraževanje odraslih sestal na svoji četrti seji. Obravnaval je Izhodišča za kurikularno prenovo izobraževanja odraslih in oblikovanje programov za izobraževanje odraslih ter predlog za poskusno izvajanje nekaterih programov višjih strokovnih šol za odrasle.

Z obravnavo in sprejemom Izhodišč za kurikularno prenovo izobraževanja odraslih in oblikovanje programov za izobraževanje odraslih je zaključen krog strokovnih razprav o tem, katera načela in cilje bomo v izobraževanju odraslih upoštevali pri prenavljanju javnih programov. Razprave so potekale v programskeh kurikularnih komisijah za različne ravni izobraževanja odraslih, v Področni kurikularni komisiji za izobraževanje odraslih, na Nacionalnem kurikularnem svetu in sedaj, nazadnje, na strokovnem svetu. Ob teh obravnavah je bilo kar nekaj polemike, za katero pa je značilno, da ni, z redkimi

izjemami, potekala med andragoškimi delavci, pač pa med njimi in tistimi, ki se z izobraževanjem odraslih ukvarjajo samo posredno ali pa še to ne. Kar nekaj napora je bilo treba, da smo zavrnili težnje, naj andragogi "prenavljamo" neformalne programe, medtem ko naj šolske programe (četudi se vanje vključujejo odrasli), prepustimo pedagogom. Ko smo poskušali v izhodišča zapisati stvari, ki jih v praksi andragogi delajo že vrsto let, ker jim tako narekuje stroka, so nam očitali, da hočemo pošolati izobraževanje odraslih. So pa vsi ti dogodki pripeljali tudi do pozitivnih stvari. Ni namreč mogoče spregledati dejstva, da so prav izhodišča povzročila intenzivnejše strokovne razprave s pedagogi in drugimi strokovnjaki, da smo ob tem "odkrili" marsikaj, kar so skupni problemi. Vzpostavljal se je ustvarjalni strokovni dialog, ki bo prav gotovo koristil tako teoriji kot praksi vseh strok, ki so pri tem vpletene.

Strokovni svet je na tej seji dal tudi pozitivno mnenje o tem, da bi že v tem šolskem letu poskusno izvajali programe višjih strokovnih šol turizem, gostinstvo, elektronika, strojništvo in gradbeništvo tudi za odrasle. Ker je šlo za prvi primer poskusne izvedbe novih programov v izobraževanju odraslih, je strokovni svet ob tej obravnavi opozoril, kako naj bodo v prihodnje taki predlogi oblikovani, da bi člani imeli vse podatke, na podlagi katerih je mogoča tehtna odločitev. Tokrat vsi predlogi niso bili najbolje pripravljeni, zlasti jim je bilo mogoče očitati, da niso bili dovolj razvidni razlogi, zakaj je te programe potrebno/primerno izvajati tudi za odrasle, kako so izvajalske organizacije andragoško usposobljene za izvajanje teh programov in kako bodo programi prirejeni za odrasle. Še najbolje je bil predstavljen program gradbeništvo. Člani strokovnega sveta so ob tem opozorili podprtli poskusno izvedbo programov, saj je pretehtalo mnenje, da bo ob spremeljanju poskusa mogoče podrobno ocenjevati vsa navedena vprašanja in da bi bilo nesmiselno odlašati z začetkom izobraževanja, ker so interesi po tovrstnem izobraževanju precejšnji.

Ob teh razpravah pa so člani strokovnega sveta ponovno opozorili Urad za šolstvo, da uredi vprašanje strokovnega tajnika. Za razliko od ostalih svetov namreč svet za izobraževanje odraslih še vedno nima strokovnega tajnika, kar se kaže tako v pretoku informacij, strokovni podpori delu komisij sveta, pri uresničevanju dogоворov ipd. Razumeti je mogoče, da so problemi pri zaposlovanju v državni upravi, le tega ni mogoče razumeti, da se tako pogosto raznovrstni problemi pojavljajo prav (le) pri izobraževanju odraslih ...

Sonja Klemenčič, ACS

UTRINKI IZ SVETA

Akcijski načrt za prihodnost učenja odraslih

sprejet na Peti mednarodni konferenci o izobraževanju odraslih v Hamburgu,

14.-18. julija 1997

Akcijski načrt (v nadaljevanju Načrt), drugače kakor Deklaracija, ki smo jo prikazali v prejšnji številki Novičk, podaja podroben seznam nalog za razvoj učenja odraslih, o katerem so se dogovorili na konferenci. Temelji seveda na Deklaraciji. Naloge obravnava po temeljnih temah, ki si jih je postavila konferenca že v svojih ciljih, in smo jih navedli že v našem prvem prispevku (Novičke, avgust 1997). Naloge so sicer še podrobnejše razčlenjene in prikazane v 61 točkah. Pri vsaki temi so uvodoma navedena splošna izhodišča za predlagane ukrepe. V uvodnem delu (prvih 10 točk) so predstavljena izhodišča Načrta, s katerimi se označujejo razmere v svetu, v katerem živimo in ki jih je mogoče obvladovati le z ustrezno razvitim izobraževanjem odraslih kot enakovredno in enakopravno sestavino koncepta in strategije vseživljenjskosti učenja. Navedeni so pomembni svetovni dogodki, bodisi Unesca bodisi drugih organizacij, ki so pomagali oblikovati cilje konference, njene Deklaracije in Načrta:

1. tema: Učenje odraslih in demokracija: izzivi za 21. stoletje (točke 11-15)

Izzivi za 21. stoletje zahtevajo zlasti: ustvarjalnost in ustrezno zmožnost državljanov vseh starosti za blažitev revščine, konsolidiranje demokratičnih procesov, krepitev in varstvo človekovih pravic, uveljavljanje kulture miru, spodbujanje aktivnega državljanstva, krepitev vloge civilne družbe, zagotavljanje enakih možnosti in enakopravnosti obeh spolov, zvečanje in krepitev možnosti žensk, upoštevanje kulture različnosti (tudi rabe jezikov, uveljavljanje in enakopravnost manjšin in pravobitnega prebivalstva), novo partnerstvo med državo in civilno družbo. Za zvečanje demokracije je bistveno zboljšati okoliščine za učenje, povečati udeležbo državljanov, ustvariti razmere za povečanje produktivnosti ljudi in za vkoreninjenje kulture enakopravnosti in miru. Poglavitne smeri ukrepanja so:

- Ustvarjanje večje udeležbe in skupnosti s pospeševanjem aktivnega državljanstva in participacijske demokracije: cilj je, da se razvijejo učeče se skupnosti.
- Povečanje zavedanja o razlikovanju v družbi in pri tem še posebej razvijanje ukrepov za odpravo razlikovanja pri izobraževanju na vseh stopnjah.
- Spodbujanje večjega upoštevanja, udeležbe in veljave nevladnih organizacij in skupin v lokalnih skupnostih: med drugimi ukrepi tudi z ustreznim financiranjem njihove povečane vloge.
- Pospeševanje kulture miru in dialoga med kulturami in spoštovanje človekovih pravic; to je treba omogočati z izpeljavo tako formalnega kot tudi neformalnega učenja na vseh ravneh v skupnosti, državi, regijah in v svetu.

2. tema: Zboljšanje razmer za učenje odraslih in njegove kakovosti (točke 16-23)

Čeravno se povečujejo zahteve po izobraževanju odraslih in doživljamo eksplozijo informacij, se povečujejo razlike med tistimi, ki imajo dostop, in tistimi, ki ga nimajo. Ta trend je mogoče odpraviti z ustvarjanjem ustreznih struktur za učenje odraslih in okoliščin za vseživljenjsko učenje. Za uresničitev tega cilja je potrebno:

- Ustvarjanje razmer, da lahko ljudje izrazijo svoje zahteve po učenju: z zakonodajo (v njej so ukrepi za priznavanje pravice do učenja vsem ljudem); usklajevanjem med službami; odpiranjem informacijskih in svetovalnih služb ter metod za potrjevanje izkušenjskega in poprejšnjega znanja; z razvijanjem strategij za vključevanje tistih, ki niso vključeni; z uveljavljanjem gibanja "vsakomur ena ura učenja na dan".
- Zagotavljanje dostopnosti in kakovosti: s sprejetjem ustrezne zakonodaje, politike in mehanizmov za sodelovanje med partnerji (z vseh področij izobraževanja in življenja); z omogočanjem sodelovanja udeležbe pri oblikovanju programov.
- Odpiranje šol, kolidžev in univerz odraslim udeležencem: z ustreznimi programi; priznavanjem učnih dosežkov iz različnih okoliščin (med institucijami, področji, državami); s partnerstvom med univerzami in okoljem; z raziskavami, ki zajemajo več disciplin in tudi udeležence; z razvijanjem gibljivih, dostopnih in ustvarjalnih načinov učenja; posebno znana je Svetovna konferenca o visokošolskem izobraževanju (Pariz, 1998), da pospeši preobrazbo postsekundarnih visokošolskih ustanov v ustanove za vseživljenjsko učenje.
- Zboljšanje razmer za strokovni razvoj izobraževalcev in svetovalcev za odrasle: z izdelavo politike in ukrepov za njihovo vključevanje v izobraževanje, začetno izobraževanje in usposabljanje na delovnem mestu; z zboljševanjem delovnih razmer in plačila za njihovo delo; z vpeljevanjem novih metod poučevanja in učenja ter novih interaktivnih tehnologij; z razvijanjem informacijskih in dokumentacijskih služb.
- Izboljšanje ustreznosti začetnega izobraževanja z zornega kota vseživljenjskosti učenja.
- Pospeševanje raziskovanja in študija učenja odraslih, ki naj zajame tudi politiko in naj bo akcijsko usmerjeno: z državnimi in meddržavnimi študijami; z razvijanjem in povečevanjem zmogljivosti za raziskovanje in razširjanje znanja; s spodbujanjem izmenjave informacij, novih modelov in najboljših zgledov v državi in med narodi; z naslonitvijo na Unesco in druge mednarodne organizacije in zagotavljanjem ustreznih podatkov za njihovo delo.
- Priznavanje nove vloge države in socialnih partnerjev: z dogovori o njihovi medsebojni odgovornosti in sprejetjem ustreznih pravil za njihovo sodelovanje; z ustrezeno finančno, upravno in vodstveno podporo, pri tem pa tudi z ustvarjanjem povezav v področjih in med njimi; z zagotovitvijo sodelovanja tudi organizacij civilne družbe in njihove komplementarnosti vladnim organom.

3. tema: Zagotavljanje splošne pravice do pismenosti in temeljnega izobraževanja (točke 24-27)

V svetu je milijon ljudi, ki se niso naučili pisati, na milijone pa je takšnih, ki jim te spremnosti ni uspelo ohraniti. To povsod po svetu ovira polno udeležbo v socialnem, kulturnem, političnem in gospodarskem življenju. Zato mora opismenjevanje potekati v

povezavi s človekovim socialnim in kulturnimi okoliščinami. Temeljne usmeritve v tej točki so:

- Opismenjevanje je treba povezati s socialnimi, kulturnimi in gospodarskimi razvojnimi aspiracijami učencev: obseg nepismenosti žensk se mora do leta 2000 zmanjšati na polovico obsega iz leta 1990; z razvojnimi projekti je treba povezati opismenjevanje in drugo učenje in pridobivanje temeljnih spretnosti in vanje včleniti najširše organizacije in socialna gibanja.
- Kakovost programov opismenjevanja naj bi zboljšali tako, da se le-ti povežejo s tradicionalnim in manjšinskim znanjem in kulturo. K temu bodo priporogli: zboljšanje učnega procesa (s strategijo, prilagojeno učencu, prilagoditvijo jezikov in kulturi), uporaba ustreznih zmogljivosti (tehnologije raziskovanja, dobrih zgledov, informacijskih središč) in povezovanjem z drugimi področji; boljše usposabljanje osebj za opismenjevanje; oblikovanje mednarodnih projektov; ozaveščanje javnosti; mobilizacija zadostnih finančnih in človeških virov.
- Obogatili naj bi možnosti za opismenjevanje: s tiskanim gradivom; povečanjem njegove dostopnosti; razvijanjem omrežij za menjavo in širjenje besedil.

4. tema: Učenje odraslih, enake možnosti in enakopravnost med spoloma, krepitev možnosti žensk (točki 28 in 29)

Poudarja predvsem ukrepe za povečanje udeležbe in možnosti žensk in spodbujanje le-teh, da povečajo svoj vpliv (dostop do struktur, ki imajo moč in odločajo tako na javnem kakor tudi na zasebnem področju). Pri tem je najpomembnejše:

- Pospešiti pridobivanje moči žensk in enakih možnosti spolov z učenjem odraslih: z odpravljanjem ovir, ki preprečujejo dostop do izobraževanja; z ozaveščanjem (začne se že pri deklicah in dečkih); z zagotavljanjem ustrezne politike in prakse; z obveščanjem in svetovanjem; z izobraževanjem moških in žensk; z ustreznimi zakonskimi in finančnimi ukrepi; s porazdelitvijo delovne obremenjenosti med ženskami in moškimi; z ustanavljanjem organizacij za ženske (in tako s pospeševanjem njihove kolektivne identitete).

5. tema: Učenje odraslih in spreminjači se svet dela (točke 30-33)

Spreminjajoči se svet dela je splet raznovrstnih razsežnosti in vprašanj, ki so za učenje odraslih izjemno pomembna in jim mora le-to namenjati posebno skrb. To velja še zlasti v razmerah negotove zaposlenosti in povečanja nezaposlenosti. To pa ni pomembno le za zaposlenost, temveč tudi za zagotovitev preživetja, družbene blaginje in kakovosti življenja. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Pospešitev pravice do dela in do učenja odraslih, povezanega z delom; s priznavanjem različnih modelov zaposlenosti in produktivnih dejavnosti; z razvijanjem spretnosti, ki omogočajo mobilnost in udeležbo v različnih modelih zaposlitve; s pospeševanjem partnerstva med delodajalcem in delojemalcem; s priznavanjem neformalno pridobljenega znanja in spretnosti; s poudarjanjem vplivne vloge poklicnega izobraževanja odraslih med vseživljenjskim učenjem.
- Zagotovitev dostopa različnih ciljnih skupin do učenja odraslih, ki je povezano z delom: s podpiranjem in pospeševanjem opismenjevanja na delovnem mestu; z zagotovitvijo tega, da z delom povezana politika izobraževanja odraslih upošteva

potrebe vseh vrst delavcev (tudi tistih, ki delajo v svojih podjetjih ali v neformalni ekonomiji, žensk, migrantov, delavcev v netradicionalnih delih in področjih); z zagotavljanjem enakih možnosti za oba spola in upoštevanjem kulturnih razlik, z varovanjem zdravja delavcev ter okolja in naravnih virov; z razvijanjem okoliščin za učenje na delovnem mestu ter omogočanjem prožnih možnosti za učenje posameznika in skupin.

- Različnost vsebin z delom povezanega učenja odraslih: pri tem nameniti še posebno pozornost: kmetijstvu, ravnanju z naravnimi viri in varovanju hrane, državljanskim pravicam, organizacijskemu znanju, programom za zdrav razvoj prebivalstva, s spodbujanjem programov prakse in vpeljevanja v delo, s pospeševanjem prijemov, ki upoštevajo posebnosti obeh spolov.

6. tema: Učenje odraslih, ki je povezano z vprašanji okolja, zdravja in populacije (točke 34-38)

V skrbi za stabilen razvoj in obstoj so zelo pomembna vprašanja okolja, zdravja, razvoja prebivalstva, prehrane, zavarovanje hrane. V ta namen je treba poudariti izobraževanje v družini ter vprašanja reproduktivnega življenjskega kroga in populacije, kakor so staranje, migracije, urbanizacija ter medgeneracijska razlika in družinski odnosi. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Pospeševanje zmogljivosti in udeleženosti civilne družbe pri ravnanju z okoljem in razvojnimi problemi: z izobraževanjem odraslih povečati zmožnost državljanov z različnih področij družbenega delovanja, da spodbudijo novosti in razvijejo programe za ekološko in družbeno stabilen razvoj in sodelovanje s tistimi, ki odločajo o vprašanjih okolja in razvoja; pri tem je treba uporabiti tradicionalno znanje in znanje prvotnih prebivalcev in migrantov ter spoštovati njihove pravice in zmožnosti, da varujejo svoje okolje.
- Pospeševanje učenja odraslih o vprašanjih populacije in družinskega življenja: ljudem je treba omogočiti, da uresničujejo svoje človeške pravice, in med temi tudi pravico do uravnavanja rojstev in spolnosti.
- Priznavanje odločujoče vloge populacijskega izobraževanja in varovanja zdravja pri pospeševanju in ohranjanju ter zboljševanju zdravja skupnosti in posameznikov: to je treba doseči z razvijanjem in s pospeševanjem zdravstvene vzgoje in programov za bolj zdravo okolje ter drugih zdravstvenih tem, tudi aidsa in s preprečevanjem drugih bolezni, z zdravo prehrano, higieno in mentalno higieno; z uporabo priema učenja odraslih za obogatitev izobraževalno - informacijsko - komunikacijskih strategij ter z omogočanjem ljudem, da uporabljajo svoje izkušnje in znanje za ocenjevanje in izbiranje mogočih akcij.
- Zagotavljanje učnih programov, pri katerih so upoštevane kulturne posebnosti in značilnosti obeh spolov.

7. tema: Učenje odraslih, kultura, javna občila in informacijske tehnologije (točke 39-42)

Učenje odraslih zagotavlja bistvene možnosti za udeležbo odraslih učencev v vseh kulturnih ustanovah in javnih občilih ter za uporabo tehnologije in učinkovito interaktivno komunikacijo, to pa pomembno določa razumevanje in sodelovanje med ljudmi in kulturami. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Razvoj bolje sinergije med občili, novimi informacijskimi tehnologijami in učenjem odraslih; s krepitvijo izobraževalne funkcije občil in priznavanjem njihove ključne vloge pri dostopu do možnosti učenja odraslih; z obnavljanjem, razvijanjem in s širjenjem novih tehnologij (njihove regionalne, lokalne in kulturne perspektive); z zagotovitvijo enakih možnosti dostopa do sistemov dostopnega učenja in učenja na daljavo ter z uporabo občil in novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij pri razvijanju alternativnih načinov učenja; z usposabljanjem izobraževalcev in kulturnih delavcev za razvoj in uporabo ustreznih virov za učenje; s širjenjem učnega gradiva v različnih območjih sveta in držav.
- Pospeševanje poštene uporabe intelektualne lastnine;
- Krepitev vloge knjižnic in kulturnih razstav; s financiranjem muzejev, knjižnic, gledališč, ekoloških parkov in drugih kulturnih ustanov in priznavanjem njihove vloge kot središč in virov za učenje; s pospeševanjem in ohranjanjem kulturne dediščine kot vira za vseživljenjsko učenje.

8. tema: Učenje odraslih za vse: možnost za različne skupine (točke 43-47)

Pravica do učenja je splošna - pripada vsem ljudem. V resnici mnoge skupine nimajo dostopa do njega, tako denimo starejši, migranti, Romi in druga nomadska ljudstva, begunci, prizadeti, zaporniki. Tudi njim je treba omogočiti udeležbo in uveljavitev v družbi. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Ustvarjanje izobraževalnih okoliščin, ki podpirajo vse oblike učenja starejših: z zagotavljanjem dostopa starejšim do vseh možnosti učenja; z letom starejših ljudi, ki ga bo organizirala OZN leta 1999 (v njem naj se prikaže, kako lahko z izobraževanjem odraslih pomagamo uveljaviti vlogo starejših pri družbenem razvoju);
- Zagotovitev pravice do udeležbe v izobraževanju odraslih migrantov, preseljenim prebivalcem in beguncem; z ustvarjanjem možnosti in s povečevanjem zmožnosti in njihove kulturne podlage, s povečevanjem razumevanja (politikov, občil, zakonodajalcev, izobraževalcev, socialnih služb) za njihove pravice in razmere; z omogočanjem rabe njihovega jezika in življenskega sloga.
- Ustvarjanje možnosti za prizadete osebe in pospeševanje njihove integracije: z dostopom do učenja in s politiko, ki jim bo zagotovljala ustrezne službe ter poklicne in zaposlitvene možnosti, upoštevajoč njihovo prizadetost.
- Priznavanje pravice do učenja vsem obsojencem: z zagotovitvijo informacij in dostopa do različnih stopenj izobraževanja in usposabljanja; z dostopom različnih organizacij (izvajalcev, nevladnih organizacij) do dela v zaporih.

9. tema: Ekonomika učenja odraslih (točki 48 in 49)

Kritična vprašanja ekonomike učenja odraslih so: neustrezno financiranje v preteklosti, spoznavanje dologoročnih koristi naložb v učenje odraslih, različnost načinov financiranja, več tistih, ki pri tem sodelujejo, vloga mednarodnih organizacij, vpliv strukturnega prilagajanja programov, komercializacija izvajalcev programov. Stroške učenja odraslih moramo ocenjevati v primerjavi s koristmi, ki jih prinašata zboljšanje zmogljivosti odraslih in prispevek učenja odraslih v družbi. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Zboljšanje financiranja izobraževanja odraslih: z bilateralnimi in multilateralnimi finančnimi ustanovami ter s partnerstvom med različnimi ministrstvi in drugimi vladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem, skupnostjo in samimi udeleženci, s priporočilom Mednarodne komisije za izobraževanje za 21. stoletje, da naj države članice OZN namenijo v svojih proračunih 6% svojega celotnega družbenega proizvoda za izobraževanje; pri financiranju učenja odraslih naj sodelujejo vsa področja (kmetijstvo, zdravstvo, gospodarstvo itn.); stroški za izobraževanje in usposabljanje odraslih naj se v vsakem podjetju štejejo za naložbo v produktivnost; določen del denarja naj se posebej nameni za izobraževanje žensk; sprejme naj se Konvencija 140 Mednarodne organizacije dela (ILO) iz leta 1974 za vpeljavo plačanega izobraževalnega dopusta; s spodbuditvijo socialnih partnerjev, da sodelujejo pri izobraževanju odraslih v podjetjih (npr. z oddelitvijo deleža celotnega proračuna v ta namen); z vključevanjem različnih pobud skupnosti pri financiranju izobraževanja odraslih; s preučitvijo možnosti za reinvestiranje davkov iz mednarodnega poslovanja v razvoj izobraževanja odraslih v državah, od koder izvirajo proizvodi; s spremembijo tekočih dolgov najmanj razvitih in manj razvitih držav v naložbe za človekov razvoj; z upoštevanjem priporočil OZN za povečanje deleža bruto narodnega proizvoda za izobraževanje in izobraževanje odraslih; s preučitvijo priporočil za vseživljenjsko učenje, objavljenih v knjigi Učenje: skriti zaklad.

10. tema: Povečanje mednarodnega sodelovanja in solidarnosti (točke 50-53)

Nova vizija učenja odraslih je tako holistična (zajema vse razsežnosti življenja) in tudi medsektorska (obsega vsa področja kulturnih, socialnih in gospodarskih dejavnosti). K temu lahko veliko pripomoreta mednarodno sodelovanje in solidarnost, bistveno izhodišče za to pa mora biti splošna deklaracija o človekovih pravicah. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Učenje odraslih naj postane sredstvo pri razvijanju in mobiliziraju virov za razvoj; z ocenitvijo vseh projektov sodelovanja in njihovega prispevka k učenju odraslih in človekovemu razvoju; s poudarjanjem prednosti lokalnih razmer; s krepitevijo virov za izobraževanje odraslih v vseh sredstvih za izobraževanje v državah v razvoju.
- Povečanje državnega, regionalnega in svetovnega sodelovanja, organizacij in omrežij za učenje odraslih: s krepitevijo sodelovanja med organizacijami in področji; z izmenjavo informacij, spremnosti in zmogljivosti ter krepitevijo dialoga na vseh ravneh; s spodbujanjem donatorskih organizacij in njihove denarne pomoči na vseh ravneh (krajevni, državni, svetovni); s preprečevanjem negativnih posledic strukturnih sprememb in politike (fiskalne, poslovne, delovne, zdravstvene, industrijske) za izobraževanje odraslih; z izdelavo in izmenjavo državnih in regionalnih poročil javnih in zasebnih organizacij, ki so udeležene pri izobraževanju odraslih; z vključitvijo mednarodnih (multilateralnih) finančnih ustanov v razprave o učenju odraslih in izobraževalni politiki.
- Ustvarjanje ugodnih okoliščin za mednarodno sodelovanje: s krepitevijo mednarodnih omrežij, ki zajemajo različne razsežnosti sodelovanja (jug - jug, sever - jug, socialni partnerji, oblikovalci politike); z ustvarjanjem mehanizmov, s katerimi je mogoče pospeševati in varovati pravice posameznikov in skupin do izobraževanja odraslih; s poudarjanjem pomena, ki ga imajo za pospeševanje učenja odraslih projekt mednarodni dan žensk (8. marec), mednarodni dan pismenosti (8. september),

mednarodne nagrade za opismenjevanje; z razvijanjem Mednarodnega tedna učenja odraslih.

Načrt se končuje s poglavjem IZPELJAVA NAČRTA. V njej sta obravnavana strategija in pospeševanje sodelovanja med partnerji. Strategija (točke 54 - 58) poudarja te možnosti:

- Načrt naj bi povezali s priporočili drugih konferenc (v ospredje postavi Svetovno konferenco OZN o ženskah o vprašanjih odnosov med spoloma).
- Nujno naj se vključijo institucije, strukture in omrežja, da se ne bi akcije, usmeritve in opažanja brez potrebe podvajali.
- Vsi partnerji, udeleženci konference morajo po svojih možnostih in pristojnostih storiti vse, da se bodo razvijale zmogljivosti za učenje odraslih in snovali ter izpeljevali njegovi programi; pri tem se posebej poudarjajo načini, ki bodo pospeševali demokracijo, pravičnost, mir in medsebojno razumevanje. Ob tem je konferenca posebej poudarila dansko pobudo, da se ustanovi mednarodna akademija za demokracijo in izobraževanje (na Danskem v sodelovanju z Unescom in zainteresiranimi mednarodnimi partnerji).
- Na mednarodni ravni naj ima vodilno vlogo Unesco, ter v sodelovanju z drugimi organizacijami, omrežji in agencijami pospešuje učenje odraslih. Unescov inštitut za izobraževanje v Hamburgu naj postane mednarodno referenčno središče za izobraževanje odraslih. Ukrene naj potrebno za posodobitev Unescovega Priporočila za razvoj izobraževanja odraslih iz leta 1976. Tudi druge mednarodne in regionalne medvladne in nevladne organizacije naj zagotovijo svojim možnostim ustrezne ukrepe in vodenje dejavnosti;
- Pomembno je okrepiti že delujoče strukture in omrežja, z Unescovimi regionalnimi programi za temeljno izobraževanje vred in jim z dodatnimi viri omogočiti, da postanejo še učinkovitejši in razširijo svoje delovanje.

Pospeševanje tesnejšega sodelovanja med partnerji (točke 59-61)

- Zagotoviti je treba stalna posvetovanja med glavnimi partnerji konference in drugimi organizacijami, ki sodelujejo pri pospeševanju učenja odraslih. Tako naj se učinkovito spremlja uresničevanje politike in priporočil iz tega načrta.
- Unesco naj zagotovi poseben forum in posvetovalne mehanizme za spremljanje uresničevanja priporočil konference in prevzame pobudo in odgovornost za pospeševanje izobraževanja odraslih kot sestavine celotnega sistema vseživljenjskega učenja. Mobilizira naj vse partnerje, posebno tiste, ki sestavljajo sistem OZN, in zagotovi, da bodo dajali prednost uresničevanju Načrta ter pospeševali delo služb za mednarodno sodelovanje in usklajevanje.
- Dokumenta hamburške konference (Deklaracijo o učenju odraslih in Načrt za prihodnost) je treba prevesti v čimveč jezikov, in tako zagotoviti njuno široko uporabo. Unesco naj preuči možnost za obravnavo Načrta na posvetih med organizacijami v obdobju med hamburško in naslednjo mednarodno konferenco o izobraževanju odraslih.

Dr. Zoran Jelenc, ACS

KOTIČEK JE VAŠ

Teleinformacijske storitve za vseživljenjsko izobraževanje

Teleinformacijske storitve, še posebno tiste, ki temeljijo na uporabi svetovnega omrežja internet, doživljajo v zadnjih letih pravi razcvet. Razvoj računalniških in telekomunikacijskih tehnologij je namreč omogočil dostop do teh storitev zelo širokemu krogu uporabnikov praktično po vsem svetu. Strokovnjaki ugotavljajo, da je bil ta razvoj tako hiter, da mu ponudniki storitev na specifičnih področjih in seveda tudi njihovi uporabniki ne sledijo in da še ne znajo izrabiti vseh možnosti, ki jih nove tehnologije ponujajo.

Tudi na vseh področjih izobraževanja je tako. Razkorak med možnostmi novih tehnologij in med njihovo dejansko uporabo se je povečeval zaradi različnih vzrokov. V okviru našega raziskovalnega projekta o možnostih uporabe računalniških omrežij in njihovih storitev v izobraževanju smo že leta 1995 poročali, da predstavljajo glavne subjektivne težave pri uvajanju omenjenih storitev v izobraževalni proces slaba informiranost in strokovna ušposobljenost učiteljev na tem področju. Rezultat tega je strah pred uvajanjem novih tehnologij, strah pred izgubo avtoritete, delno pa tudi premajhna stimulacija za dodatno delo, ki ga je v vsakem takem procesu vedno precej.

Poleg tega se v javnosti pogosto pojavljajo različne pospoljene trditve, ki zmanjšujejo interes potencialnih uporabnikov. Prva med njimi je trditev, da večina kakovostnih informacij ni javno dostopna, oziroma da moramo za njihovo uporabo plačati. S to trditvijo se ne morem strinjati, saj je s pomočjo ustreznih storitev mogoče najti in prebrati na primer izredno kvalitetne zapiske s predavanj in skripta z najbolj uglednih univerz po celem svetu, poročila obveščevalnih služb, nekaj minut staro vremensko napoved ali izdelke malčkov iz otroškega vrtca v sosednji ulici. Sam tako zbrane informacije redno uporabljam kot predavatelj in raziskovalec, pogosto pa mi pridejo prav tudi v zasebnem življenju.

Naslednja trditev, ki odvrača uporabnike, je povezana z domnevno slabo infrastrukturo in slabo tehnično opremljenostjo. Priznati moramo, da so komunikacijske poti res vedno preočke, saj se ponudba informacij povečuje hitreje, kot se širijo prenosne poti. Vendar pa primerjave razširjenosti interneta in uporabe njihovih storitev pri delu in doma kažejo, da smo v evropskem vrhu, pred mnogimi sicer bolj razvitim zahodnoevropskimi državami. Tisti, ki si potrebne opreme in telekomunikacijskih povezav še ne morejo privoščiti doma, lahko pridejo do teleinformacijskih storitev v mnogih javnih ustanovah, predvsem knjižnicah, in celo v zasebnih 'cyber' kavarnah. Zelo širok krog uporabnikov ima dostop do teh storitev tudi v izobraževalnih ustanovah. Seveda pa je uvajanje teleinformacijskih storitev v izobraževanje dolgotrajen proces, ne enkratno dejanje, in zato je treba z njim začeti čimprej, četudi razmere še niso idealne. Znani ameriški strokovnjak za področje računalništva, prof. Negroponte je kot vabljeni predavatelj na Svetovni konferenci o izobraževanju na daljavo letos avgusta povedal, da ocenjuje, da bo v nekaj letih razvoj satelitske telefonije (in s tem možnost poceni priključitve na internet) in multimedijijske računalniške tehnologije (t.i. digitalne knjige)

omogočil kakovostno osnovno izobraževanje v najbolj nerazvitih deželah Afrike in Azije, ki si danes zaradi previsokih cen ne morejo privoščiti tiskanih učbenikov.

Največji problem za uporabnike predstavlja velika količina dostopnih informacij in navigacija v tem svetu. In ravno tu je najpomembnejša vloga tistih, ki naj bi učenca - uporabnika storitev usmerjali in mu pomagali. Teleinformacijske storitve že vsebujejo mnogo orodij in pripomočkov, ki omogočajo ustrezno vodenje in usmerjanje, hkrati pa uporabniku puščajo dovolj svobode pri izbiri. Eno od njih, imenovali smo ga drevo znanj, smo razvili tudi pri nas in je javno dostopno (<http://media.ijs.si/edu/drevesa.html>). Namenjeno je predvsem srednješolskim učiteljem in dijakom, vendar je zasnovano na tak način, da bi lahko to drevo ali pa nova, specializirana drevesa uporabljali tudi pri različnih oblikah vseživljenjskega izobraževanja. Gradnja drevesa znanj temelji na sodelovanju vseh uporabnikov teh dreves.

Prav sodelovanje in možnost skupinskega dela pa je še ena od zelo pomembnih možnosti, ki jih podpirajo teleinformacijske tehnologije. Strah pred odtujevanjem zaradi uporabe teleinformatike je do določene mere upravičen, vendar pa razlogov ne bi smeli pripisovati sami tehnologiji. Ljudje izgubljamo stik s sojedini predvsem zato, ker si vzamemo premalo časa za pogovor in izmenjavo mnenj. Teleinformacijske storitve lahko ob primerni uporabi stike med ljudmi celo izboljšajo, seveda pa ne morejo nadomestiti osebne komunikacije.

Kot sem omenil že na začetku, je za uspešno uvajanje teleinformacijskih storitev v izobraževanje zelo pomembno izobraževanje uporabnikov. S tem namenom pripravljamo seminar **Uporaba računalniških komunikacij v izobraževanju**, ki bo potekal od 21. do 22. novembra 1997 v Ljubljani. Organizira ga Center za prenos znanja na področju informacijskih tehnologij iz Instituta Jožef Stefan. Podrobnejše informacije lahko dobite na številki 177 3593 ali po elektronski pošti (renata.weiss@ijs.si). Na omenjeni seminar so zlasti vabljeni vsi, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih.

Doc. dr. Jože Rugel, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani in Institut J. Stefan

OČI KRITIKE

Politika, ekonomija in vseživljenjsko učenje

Vsakokrat, ko bi v Novičkah rad napisal kaj drugega kakor poročilo s seje PKK IO, mi je žal, da so Novičke "samо" informativni bilten, ki hočeš nočeš sili v omejevanje glede dolžine prispevkov in onemogoča vsebinsko preseganje informativne ravni. Prepričan sem namreč, da bi ob nekaj številkah Andragoških spoznanj andragoška stroka vendarle bila sposobna predstaviti veliko več in bolj obdelanih pogledov na probleme, s katerimi se srečujejo, in veliko več predlogov glede mogočih poti iz njih.

Uredništvu Novičk bi predlagal, naj preseže zgolj informativno naravo zasnove, če ne bi vedel, kaj vse je za to potrebno poleg samih želja.

Klub temu (ali pa prav zaradi tega) bi rad v to informativnost pretihotapil nekaj kritičnih misli na rob pravkar končanega *Tedna vseživljenjskega učenja*. Večini teh misli je povod strokovna razprava "Vseživljenjsko izobraževanje" in "vseživljenjsko učenje", ki je bil nekakšen strokovni vrh prireditev v Andragoškem centru. Pri tem me ne moti toliko, da ima stroka, pedagoška, andragoška, psihologija itn., dokaj različne poglede tako glede izrazov samih kot vsebine, koncepta, na podlagi katerih so nastali. Nujna interdisciplinarnost v obravnavi učenja ali izobraževanja bo prej ali slej pripeljala do koncepta, ki bo, ne glede na terminološko etiketo, poudarjal stalnost, svobodo in, ne pozabimo, tudi enake možnosti za pridobivanje in tudi potrjevanje znanja, kjer bo posameznik to želel.

Zadnje poudarjam, ker me skrbi nekaj drugega, kar se lahko dogodi ob prikazovanju razlik med učenjem in izobraževanjem. V razpravi je bilo večkrat slišati, da je izobraževanje intencionalno, institucionalizirano, celo pošolano učenje, resnično učenje pa ne samo vseživljenjsko, temveč predvsem bolj prepričeno željam in potrebam posameznikov, po svoje bolj svobodno kakor izobraževanje. V tem trenutku sta glede takega učenja v dvomih tako stroka kot država s svojimi upravnimi in gospodarskimi institucijami. Država zato, ker pred seboj vendarle vidi "vseživljenjsko izobraževanje", institucionalizirano, tisto, ki stane - koliko, smo tudi slišali v razpravi; vsekakor preveč, da bi si ga lahko privoščile celo bistveno bogatejše države.

Stroka bo vseživljenjsko učenje morala sprejeti kot edini mogoči način samouresničevanja učečega se posameznika. Vendar bo morala biti pri tem stalno na preži, da bo tudi tako učenje ostalo družbena odgovornost, ne pa edino zadeva posameznika. Utegne se namreč zgoditi, da bosta država in gospodarstvo prej, kakor si morda mislimo, sprejeli koncept vseživljenjskega učenja - na svoj način, kot prelaganje bremen na posameznika. Izobraževanje kot institucionalizirano učenje je namreč omejen vir, pred katerim se vrata zapirajo ali pa je vstopnina vse dražja. Učenje kot svoboda in stvar posameznika je drug izhod, ki države in podjetij ne stane nič in ga je vredno podpreti. Ni se treba dati, da nadzor klub temu ne bi bil zagotovljen. Vseživljenjsko učenje po tej logiki ekonomsko ne obremenjuje nikogar drugega razen udeležencev. Liberalizem ali sprevrženo mišljenje, kakor ga kdo želi imenovati, ki pa je že pričujoče; to mi med drugim potrjujejo tudi odgovori vodij slovenskih podjetij, ko jih sprašujem glede izobraževanja zaposlenih. Naj takoj dodam, da so ti tisti, ki so še najmanj krivi za tovrstno spremembo.

Med prvimi sem, ki verjamem v koncept vseživljenjskega učenja, in opisano razmišljanje ni pesimizem temveč opozorilo. Ob vseh strokovnih razpravah o izrazju, paradigmah, konceptih, sintagmah itn., vendarle velja biti na preži, da vseživljenjsko učenje ne bi (po)ostalo nekaj, kar je zadeva posameznika, želnega znanja, in dostopno samo nekaterim. Kljub vsei svobodi, ustvarjalnosti in samouresničevanju, ki ga obljudbla. Vesel bom, če se bo v prihodnosti izkazalo, da je bilo moje opozorilo odveč.

Mag. Janko Berlogar, ACS

POSVETI, KONFERENCE

5. letna konferenca EDINEB-a Poslovno izobraževanje za spremenjajoče se delovno mesto Cleveland, od 2. do 5. septembra 1998

Združenje Izobraževalne inovacije v gospodarstvu in poslovanju (Educational Innovation in Economics and Business - EDINEB) je pohitelo z vabilom na 5. letno mednarodno konferenco na temo Poslovno izobraževanje za spremenjajoče se delovno mesto, ki bo od 2. do 5. septembra 1998 v Clevelandu.

Predvidene so tele teme:

- * Partnerstvo med poslovanjem in izobraževanjem
- * Nenehno učenje, podjetniško izobraževanje, poslovno izobraževanje
- * Razvoj menedžmenta v šolah za menedžment in poslovanje
- * Oblikovanje in uveljavljanje inovativnih programov za poslovne šole: akcijskega, izkušenjskega in problemskega učenja
- * Razvijanje novih pojmov in teorij učenja
- * Usposabljanje študentov za pridobivanje spremnosti pri komuniciranju, odločanju, skupinskem delu, prilagajanju in ustvarjalnosti
- * Učenje zunaj učilnice: razvoj vplivnih učnih okolij
- * Raziskovanje učnega in spoznavnega razvoja
- * Izhodišča vpeljevanja študija na daljavo
- * Upravni ukrepi za pospeševanje inovativnega posavnega izobraževanja
- * Inovativne ocenjevalne tehnike in postopki ocenjevalne službe pri razvoju kurikulumov
- * Prikaz pridobitev z uporabo inovativnih učnih prijemov v primerjavi z navadnimi

Organizatorji vabijo, da se udeležite konference s svojim prispevkom. Če se boste za to odločili, jim pošljite povzetek (dolg največ 500 besed) najpozneje do 2. februarja 1998 na naslov:

Ms. Ellen Nelissen, EDINEB Network, Maastricht University,
PO Box 616, The Netherlands;
telefon: 0031 43 3883770,
faks: 0031 43 3213137,
E-mail naslov: EDINEB@facburfdew.unimaas.nl.

Referati morajo biti v celoti napisani do konference. Izbrani prispevki bodo objavljeni v zborniku.

Cene: za člane EDINEB-a 275 ameriških dolarjev, isto tudi za druge, če bodo plačali do 1. maja 1998, po tem datumu pa 100 dolarjev več; prenocišče: 115 dolarjev.

Več podatkov o konferenci in tudi kopijo prijavnice lahko dobite pri urednici.

LERN-ovi seminarji po internetu

Ameriška organizacija LERN (Learning Resources Network) ponuja tokrat tri seminarje po internetu:

Usposabljanje osebja, ki je v stiku s strankami (Front Line Leaders Conference), od 27. do 31. oktobra 1997, <http://www.lern.org>. Na konferenci boste o osebju, ki je v stiku s strankami, izvedeli:

- kako pomembno je za uspeh vsakega izobraževalnega programa,
- kako se učinkovito odziva na potrebe in želje strank,
- kakšni naj bodo opisi njegovih delovnih nalog,
- kako lahko poveča prodajo izobraževalnih storitev.

Postavitev vašega programa na internetu (Positioning Your Program on the Internet) od 10. do 14. novembra 1997, <http://www.lern.org>. Na tem seminarju boste izvedeli: kako bo internet korenito spremenil vaš program v naslednjih treh letih, zakaj morate že sedaj začeti pripravljati načrt za internet in kako ga morate narediti.

"Kako uspeti v 21. stoletju", konferenca v San Diegu, od 19. do 30. januarja 1998, <http://www.lern.org>. Tisti, ki se decembra ne boste udeležili LERN-ove konference v San Diegu, jo boste lahko spremijali po internetu od 19. do 30. januarja 1998. V tem času bosta vsak dan dva poročevalca predstavila svoj prispevek s konference, dodatna pojasnila in odgovore na vprašanja.

Po prijavi na to konferenco po internetu boste prejeli priročnik in trakove s posnetki najboljših predavanj na konferenci.

Več informacij dobite pri gospe Angeli Sweet, E-mail: angela@lern.org; telefon: 001 800 678 5376, int. 618; poštni naslov: LERN, 1550 Hayes Drive, Manhattan, KS 66502, USA.

S POTI

Mednarodna konferenca na univerzi v Sheffieldu **Vključevanje učenja na daljavo in samostojnega učenja v programe usposabljanja izobraževalcev odraslih**

V začetku septembra je Univerza v Sheffieldu organizirala mednarodno konferenco o oblikovanju programov usposabljanja za izobraževalce odraslih, kamor sodijo poleg

učiteljev tudi izvajalci, organizatorji in oblikovalci izobraževalnih programov ter vodilni delavci na tem področju.

Univerza v Sheffieldu je med desetimi najboljšimi univerzami v Veliki Britaniji. Ustanovljena je bila leta 1828, sprva le kot medicinska fakulteta. Zdaj ima 75 oddelkov z 11 pododdelki in 63 raziskovalnimi enotami, ki se združujejo na osmih fakultetah: arhitektura, umetnost, pedagoške vede, tehnične vede, pravo, medicina, čista znanost in družboslovne vede. V preteklem akademskem letu je imela 16.391 rednih študentov, od tega 2885 v podiplomskih programih (magisterij in doktorat). Hkrati se je izredno vpisalo še 4057 izrednih študentov na vseh ravneh in 2588 tujih študentov iz 99 držav. Vse te študente je izobraževalo 1038 akademskih delavcev, profesorjev, docentov, asistentov in lektorjev (prevedeno v slovenski sistem). Njihovo geslo je biti "študentom prijazna univerza". Veliko truda (raziskovalnega dela in oblikovanja študijskih programov) vlagajo v usposabljanje izobraževalcev. Od tod tudi zanimanje za vpeljevanje novih oblik in metod v študijske programe. Uvrščeni so v mednarodni projekt, ki ga financira Sokrates in ki temelji na vpeljevanju novih oblik, kakršni sta učenje na daljavo in samostojno učenje v programme usposabljanja izobraževalcev.

Konference se je udeležilo 50 kandidatov iz dvanajstih evropskih dežel, med temi sem zastopala Slovenijo in v referatu predstavila programe za usposabljanje izobraževalcev, ki jih razvijamo na ACS-ju. Zaradi je bilo zelo veliko zanimanja, saj se je po končani predstavitvi vsul plaz vprašanj, navsezadnje pa je treba zapisati, da je organizator ob koncu konference javno povedal, da velja Andragoški center Slovenije za eno najuglednejših in najspodbnejših ustanov v izobraževanju odraslih v Evropi.

Skrb za organizirano usposabljanje izobraževalcev odraslih v današnjem svetu strmo narašča. V sedemdesetih letih in prej so programe za izobraževanje odraslih oblikovali, organizirali in izpeljevali izobraževalci, ki so bili usposobljeni za vzgojo in izobraževanje mladine ali pa še to ne, ker so se v izobraževalne programe kot voditelji ali učitelji vključevali diplomanti različnih visokošolskih ustanov, tako družboslovnih, kakor tehničnih, medicinskih in podobnih. Vpogled v delo z odraslimi so dobili le na krajsih seminarjih, poletnih šolah in podobnem. Obravnava odraslega, ki se usposablja, je svojevrstna, saj je treba odraslega upoštevati kot celostno osebo, z razširjenim znanjem, ki ga prinašajo delovne in življenjske izkušnje in svojo vedenjeljnostjo, ki ga spodbuja, da se tudi sam uči, skoraj vse življenje. Posledica tega je, da se vse številnejše visokošolske in razvojno-raziskovalne ustanove ukvarjajo s tem vprašanjem in skušajo razviti vsebinsko čim bolj izpopolnjene študijske programe ter vanje uvrstiti sodobne oblike in metode učenja. Slovenci smo na tem področju zelo učinkoviti; to dokazuje oddelek za andragogiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki deluje kot samostojen študij že četrto leto, in ACS, ki kot razvojno-raziskovalna ustanova prav v tem času slavi že šesto obletnico svojega obstoja.

Predstavniki držav, udeleženek konference, seveda niso dvomili o nujnosti oblikovanja študijskih programov za usposabljanje izobraževalcev odraslih, tako tistih, ki delujejo na tem področju, pa tega znanja v okviru svojega osnovnega študija niso dobili, kot tudi tistih, ki želijo in morajo svoje znanje nenehno posodabljati. Bliskovit razvoj posameznih ved prinaša dandanes toliko sprememb, da si nihče ne more privoščiti počitka pridobivanju novega znanja. Prav tako tudi ni novosti da je nujno vpeljevati nove oblike, ki učenje odraslih, kolikor je le mogoče, olajšujejo. Na konferenci je

vseka država predstavila svojo vizijo in delovanje na tem področju in s tem pripomogla k njegovi obogativi in učinkovitosti.

Na ACS-ju smo med svojim delovanjem razvili številne nove izobraževalne oblike, in med temi študijske krožke, programe usposabljanja za življensko uspešnost in organizirano samostojno učenje. Če smo hoteli, da bi ti programi zaživeli, smo morali sami usposabljati izobraževalce. V začetku smo to početi tradicionalno, to je pomenilo bolj ali manj intenzivno navzočnost kandidatov v učilnicah (npr. 48 ali celo 250 ur). Kmalu se je izkazalo, da tako kadrovske kakor prostorske zmogljivosti ne dopuščajo usposabljanja števila kandidatov, ki ga narekujejo potrebe ter da si kandidati težko odtrgajo čas, ki ga zahteva udeležba na usposabljanju. Zato smo se odločili, da bomo vpeljali sodobne oblike, kakor učenje na daljavo in samostojno učenje, ter omogočili kandidatom, da se vključijo v postopek UPZ-ja, kjer jim bo priznano neformalno pridobljeno znanje in jim zato ne bo treba opravljati celotnega programa in se znova učiti nekaj, kar že znajo. Poleg učnih dosežkov za te programe pripravljamo za usposabljanje mentorjev študijskih krožkov gradivo za samostojno učenje, z vodilom, avdio- in videokasetami. Še posebno pomembna novost pa je oblikovanje 200 ur trajajočega splošnega študijskega programa za vse tiste, ki delujejo v izobraževanju odraslih (od vodilnih delavcev, organizatorjev, učiteljev do razvojno-raziskovalnih delavcev), ki je v začetni fazi priprav in ga bo prav tako mogoče opravljati na daljavo, samostojno ali v postopku UPZ-ja.

Velika Britanija je verjetno dežela z najbogatejšo tradicijo na področju učenja na daljavo, predvsem na visokošolski ravni, saj je bila Odprta univerza (Open University) v Milton Keynesu prva tovrstna ustanova v svetu. Številne univerze vključujejo različne programe za usposabljanje izobraževalcev odraslih, ki jih je mogoče opravljati na daljavo. Zelo kakovosten je nov študijski program Odprte univerze, K502, ki se imenuje Ljudje in njihove zmogljivosti. Predstavila ga je ena od članic skupine, ki je program zasnovala in pripravila tudi gradivo. O njem pravi priznani angleški strokovnjak na tem področju, D. Rowland: Izobraževalci in vodilni delavci priznavajo vez, ki združuje izobraževanje s poklicnim usposabljanjem v skupnem cilju pripraviti ljudi na današnji spremenljivi svet. Program bo izredno koristil vsem, ki se bodo 'preklopili' iz prijema, osredotočenega v vsebine, v prijem, osredotočen na študenta/učenca. Program bomo podrobnejše predstavili v eni naslednjih številk Novičk, ker nameravamo gradivo zarj biti tudi na ACS-ju. Univerza v Sheffieldu je razvila dvoletni podiplomski študij, ki daje naziv magisterija in ga je mogoče opravljati na daljavo. Podobno se odločajo tudi številne druge univerze v Veliki Britaniji, ki uvrščajo usposabljanje izobraževalcev odraslih največkrat v podiplomske programe. Ustanove, ki so podobne ACS-ju in prav tako delujejo na državni ravni, pripravljajo kraje, npr. enoletne programe, ki jih je mogoče opravljati na daljavo in se prav tako umeščajo na raven podiplomskega študija.

Druge države zelo zaostajajo, kar zadeva izpeljavo študijskih programov za izobraževalce odraslih na daljavo ali s samostojnim učenjem. Avstrija ima na primer zelo razvito usposabljanje, ki poteka po tradicionalni poti in se je močno zasidralo v mišljenje ljudi, tako da pri vpeljevanju novih oblik pogosto naletijo na številne predstodke tako udeležencev, še posebno pa izobraževalcev, ki se bojijo predvsem tega, da z vpeljevanjem nove tehnologije ne bodo več potrebni. Podobno je tudi v drugih evropskih deželah. Zanimiva je bila tudi predstavitev vključevanja interneta in elektronske pošte v programe usposabljanja, kjer so nazorno prikazali, kakšne prednosti prinaša nova

tehnologija. Hkrati so zadnji dan konference trije profesorji s sheffieldske univerze, sicer soustvarjalci programov pripravili igrano polemiko o tem, koliko in kdaj internet, kakšne so njegove prednosti in pomanjkljivosti. Prikaz je bil zelo učinkovit, saj nas je vse izval v oster besedni spopad.

Nataša E. Jelenc, ACS

PONUJAMO/PONUJAO VAM

Vabilo na srečanje NLP

V torek, 4. novembra, ob 14. uri, vas vabimo na naša že tradicionalna srečanja NLP, da bomo utrjevali znanje, pridobljeno s seminarjev.

Vabljeni ste vsi, ki ste usposabljanje že končali, in tisti, ki ste še sredi njega.

Še zmeraj pa velja povabilo za vse, ki bi želeli kaj zanimivega povedati ali prikazati drugim udeležencem.

Prosimo vas, da svojo udeležbo sporočite Nadi Mulej po tel. 1414478 ali Zdenki Birman Forjanič po tel. 446165.

Zdenka Birman Forjanič, ACS

Vabilo v delavnico NLP-ja

Učinkovita komunikacija z nevrolingvističnim programiranjem (NLP) pri učenju in poučevanju

Z veseljem ugotavljamo, da je med nami čedalje več posameznikov in okolij, ki niso zadovoljni s tem, da sprejemajo sodobno znanje, temveč hočejo biti nosilci učenja, ga doživljati in oblikovati sebe, takoj in tukaj. Da bi jim to uspelo, se moramo najprej učiti, po možnosti brez posebnega truda in hitro. V ospredje zanimanja se vrača človek. Vsi, ki delamo tako ali drugače pa ugotavljamo, da se mojstrovin dobre komunikacije lahko učimo iz preteklosti, le znova jih moramo ovrednotiti in posodobiti ter seveda vaditi v skladu s sodobnimi zahtevami.

Kakšne sposobnosti imajo ljudje, ki so uspešni in se znajo dobro sporazumevati z drugimi? Kako bolje spoznati svojo osebnost in prebuditi skrite notranje vire moći?

Kako v sebi lahko razvijamo moč vplivanja na druge? Kako se naučimo spodbujati, navduševati ljudi za učenje, sodelovanje in razvoj?

S takim razmišljanjem se nenehno srečujemo vsi, ki delamo z ljudmi. Strokovnjaki pri nas in v svetu te probleme zelo učinkovito rešujejo z nevrolingvističnim programiranjem - NLP-jem.

Kaj je NLP?

NLP je študij odličnosti: kaj je tisto, po čemer se razlikujeta nekdo, ki nekaj stori lahko, elegantno in odlično, in nekdo, ki tega ne zna? Povedano bolj preprosto; NLP je tisto, kar počnemo, kadar nam gre dobro in kadar se v medosebnih odnosih počutijo dobro tudi drugi.

Danes ga uporabljajo menedžerji (za spodbujanje ustvarjalnosti, oblikovanje identitete podjetij, boljše odnose med zaposlenimi in odkrivanje posameznikovih zmožnosti), učitelji in izobraževalci odraslih (obvladovanje strahu pred šolo, učne težave, motivacija, oblikovanje boljših strategij učenja), zdravniki, svetovalci in terapevti (na psihološkem in socialnem področju).

Kaj lahko pridobimo z NLP-jem?

Z njim pridobimo nove strategije učenja, poučevanja, motiviranja ali spodbujanja, pozitivno spremenimo moteče vedenje, slabe izkušnje, omejujoča prepričanja, itn. Temeljno načelo NLP-ja je, da se ljudje učimo iz izkušenj, zato je cilj urjenja odkriti in doživeti nove izkušnje, resnične ali samo v predstavah - tako namreč poteka učenje v možganih.

V Andragoškem centru RS smo pripravili niz treningov v obliki učnih delavnic (6 stopenj), treh celodnevnih, in doslej se je v usposabljanje vključilo že deset skupin udeležencev, to pomeni več kot 250 udeležencev.

Vabljam vas, da se nam pridružite in se udeležite uvodnega dela seminarja, ki bo potekal na Andragoškem centru, Šmartinska 134/a, in sicer od 20. do 22. novembra 1997, med 9. in 16. uro, zadnji dan do 15. ure.

Program bo izvajala prof. Nada Mulej.

Vsebina seminarja:

- Kaj je NLP?
- Aksiomi NLP
- Kalibriranje
- Dobar stik (spremljanje in vodenje)
- Zaznavni sistem

Program obsega 192 ur. Delavniško delo obsega 144 ur, 53 ur pa je namenjenih samostojnemu študiju temeljne literature s tega področja, individualnemu delu pri pripravi seminarskih nalog, skupnim in individualnim konzultacijam ter mesečnim srečanjem NLP-ja. Organizacijsko je zasnovan tako, da udeleženci v enem letu končajo usposabljanje. Pri določanju terminskega načrta smo odvisni od izvajalcev - nemških trenerjev, o tem udeležence pravočasno in sproti obveščamo. Roki za naslednje leto so že določeni.

Kotizacija za tridnevno delavnico znaša 30.000 tolarjev in jo boste poravnali na podlagi računa. Med doslej prijavljenimi je kar nekaj samoplačnikov, ki so si zaradi dobrih vsebin in metod dela pripravljeni sami plačati izobraževanje.

Prosimo vas, da izpolnjeno prijavnico pošljete najpozneje do petka, 14. novembra 1997 na Andragoški center, lahko po faksu 061 445881.

Program je uvrščen v Katalog stalnega strokovnega izobraževanja in spopolnjevanja pedagoških delavcev v RS in je ovrednoten z desetimi (10) točkami.

Zdenka Birman Forjanič, ACS

Delavnici Stephena Haslama

- Želite razviti svoj način sporočanja?
- Želite, da bi vaše poučevanje postalo sproščeno in navdušuječe?
- Si želite pridobiti spretnost obvladovanja prostora, tako da bodo učenci in udeleženci čutili Vašo navzočnost in osebno prizadevanje?
- Se želite naučiti uporabljati uspešnejše prijeme pri ravnanju s težavnimi učenci?
- Če ste se prepoznali v navedenih pobudah in vprašanjih, potem se boste zagotovo udeležili dvodnevne delavnice, ki jo bo vodil

Stephen Haslam

UMETNOST IN VEŠČINE POUČEVANJA

17. in 18. novembra 1997

Delavnica bo potekala oba dneva od 9. do 17. ure v seminarski sobi Andragoškega centra Slovenije (Ljubljana, Šmartinska 134a).

Stephen Haslam je mednarodni predavatelj, ki vodi delavnice v različnih krajih sveta. Diplomiral je iz menedžmenta na Univerzi New York v Binghamtonu. Vodil je mednarodno organizacijo učiteljev in govornikov, The Supportive Lifestyle Network. Zdaj je direktor družbe Resource Associates (Houston).

Mnogi ga že dobro poznate, saj v Sloveniji že več let vodi seminarje in delavnice za menedžerje in učitelje. Je dinamičen govornik, ki ima svojevrsten način sporočanja in posebbla vse, kar mora imeti dober govornik in predavatelj. Težko in zapleteno snov zna predstaviti nazorno. Vsako informacijo podkrepi z govorico telesa in doda veliko humorja, odprtosti in sproščenosti.

Dvodnevna delavnica, v kateri se boste naučili kakovostnega poučevanja, je zasnovana na delu v skupinah in sprotinem komentiranju procesov, ki se dogajajo med delavnico.

- Ob tem boste spoznali, kako povečati jasnost sporočila in kako to početi prijetno.
- Vadili se boste v iskanju lastnega načina poučevanja.
- Posebno pozornost boste namenjali ustvarjanju učnega okolja, ki spodbuja učenje, ustrezeni telesni govorici - stiku z očmi, ustreznemu gibanju telesa, uporabi tona glasu, igralskega načina izražanja, spodbujanja raznolikosti in premagovanju strahu pred nastopanjem.
- Učitelji, ki se povsem predajo svojemu delu, doživljajo uporno skupino kot izliv, ki ga obrnejo v prid učnemu postopku. V delavnici se boste naučili prijermov pri ravnanju s težavnimi udeleženci.

Tistem, kar pri poučevanju že dobro obvladate, boste v dveh dneh seminarja dodali nove spretnosti. V skupini z drugimi učitelji in ob spremeljanju izkušenega trenerja Stephena Haslama boste imeli enkratno priložnost, da si začrtate nekaj ciljev za izboljšanje vašega načina poučevanja.

Kotizacija za dvodnevno delavnico je 30.000 tolarjev. Prejeli boste bogato in izvirno učno gradivo ter seveda kavo in sokove. Delavnica bo potekala v angleškem jeziku in bo konsekutivno prevajana.

Za delavnico je zelo veliko zanimanja. Prijavite se čimprej! Pri oblikovanju skupine bomo upoštevali vrstni red prijav. Izpolnjeno prijavnico pošljite najpozneje do 6. novembra 1997 na naslov Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana ali po faksu, 061 445 881.

Za vse tiste, ki ste lani že bili v tej tako uspešni delavnici, pa je Stephen Haslam pripravil nadaljevalno delavnico:

UMEJNOST POUČEVANJA II
19. in 20. novembra 1997

Upoštevali smo Vaše želje in pripravili dva dneva, ko boste ob učenju in posameznih nastopih dobili veliko pohval in pobud za izboljšanje.

Temeljna metoda delavnice se bo tokrat prepletala z nastopi posameznikov, se pravi tudi z Vašimi nastopi. Ob tem se boste posebej posvetili vadbi nebesedne komunikacije in upravljanju s stresom. Posamezni nastopi bodi snemani z videokamerjo. Stehen Hasiam bo ves čas vodil in komentiral proces v delavnici ter Vam pomagal, da bo tudi tokratna delavnica pomemben korak na poti razvoja Vašega osebnega sloga poučevanja.

Kotizacija za dvodnevno delavnico je 34.000 tolarjev. Prijavite se najpozneje do 6. novembra 1997.

Kotizacije boste plačali po prejemu računa. Za dodatne informacije nas lahko pokličete po tel. 061 446 165, int. 102.

Darko Mali, ACS

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE

Identities, groups and social issues / ed. by Margaret Wetherell. London ; Thousand Oaks ; New Delhi : Sage, 1996. 368 str. (Social Psychology : personal lives, social worlds)

Industrial relations in Europe : traditions and transitions / edited by Joris Van Ruysseveldt and Jelle Viser. London ; Thousand Oaks ; New Delhi : Sage, 1996. 424 str.

An information guide to adult literacy education in Ontario. Toronto : Ontario Training and Adjustment Board, 1996. 116, 90 str. Besedilo v angl. in fran.

International encyclopedia of adult education and training. Second ed. / edited by Albert C. Tuijnman. Oxford ; New York ; Tokyo : Pergamon, 1996. 960 str.

International labour conventions and recommendations. Geneva : International Labour Office (ILO), 1996

Vol 1 : 1919-1951. 660 str.

Vol 2 : 1952-1976. 643 str.

Vol 3 : 1977-1995. 466 str.

Verner, Coolie: Pole's history of adult schools : a facsimile of the 1816 edition with an introduction and bibliographical notes. Washington : Adult Education Association of the U.S.A., 1967. 72, 128 str.

Symposion Wir Menschen - Erwachsenenbildung, Curriculumreform und internationale Solidarität vom 9. bis 11. Mrz 1982 an der Universität für Bildungswissenschaften Klagenfurt, Österreich = Symposium We members of mankind - adult education, curriculum reform and international solidarity, March 9 to 11, 1982 at the Universität für Bildungswissenschaften Klagenfurt, Austria : Referate, Beiträge und

Berichte der Arbeitsgruppen = Reports. Klagenfurt : Universität für Bildungswissenschaften Klagenfurt, 1982. 197 str.

Lesenlernen - Schreibenlernen : Beiträge zu einer Interdisziplinären Wissenschaftstagung aus Anlass des Internationalen Alphabetisierungsjahres, Bregenz, 4. bis 7. November 1990 / Bernd Sandhass, Peter Schneck, Hrsg. Wien ; Bonn : Österreichische Unesco-Kommission ; Deutsche Unesco-Kommission, 1991. 376 str.

Abell, Sue: Effective approaches in adult literacy : evaluating the effectiveness of different styles of provision in adult literacy. London : Adult Literacy and Basic Skills Unit, 1992. 63 str.

Darville, Richard: Adult literacy work in Canada. Toronto : Canadian Association for Adult Education, 1992. 100 str.

Rumble, Greville: The management of distance learning systems. Paris : Unesco International Institute for Educational Planning (IIEP), 1992. 108 (Fundamentals of educational planning ; 43).

Bogard, Gérard: For a socialising type of adult education : transforming adult education into an autonomous system for the continuous resocialisation of adults. Strasbourg : Council of Europe, Council for Cultural Co-operation (CDCC), 1992. 49 str. Poročilo v okviru projekta Adult education and social change

Palmer, Edward I.: Toward a literate world : television in literacy education - lessons from the Arab region. Boulder ; San Francisco ; Oxford : Westview Press, 1993. 170 str.

Costa Nunez, Ralph da: Hopes, dreams and promise : the future of homeless children in America. New York : Institute for Children and Poverty Homes for Homeless, 1994. 252 str.

Connection community content : the challenge of the information highway. Ottawa : Minister of Supply and Services Canada, 1995. 227 str.

National reporting system : a mechanism for reporting adult English language, literacy and numeracy indicators of competence. Melbourne : Adult community and Further Education Division, Office of Training and Further Education, Ministry of Education, Victoria, 1995. 52 str.

Mohedano-Sohm, Isabel: Talking about Europe to young people : European and intercultural workshops towards a better approach to Europe and its citizens. Strasbourg : Council of Europe Press, 1995. 56 str. (A secondary education for Europe)

Archer, David; Cottingham, Sara: Action research report on reflect : regenerated Freirean literacy through empowering community techniques : the experiences of three reflect pilot projects in Uganda, Bangladesh, El Salvador. London : Overseas Development Administration (ODA), 1996. 96 str. (Education research ; No. 17)

Archer, David; Cottingham, Sara: Reflect mother manual : regenerated Freirean literacy through empowering community techniques. London : Actionaid, 1996. 278 str.

Continuing vocational training survey in enterprises 1994 (CVTS) : methods and definitions. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1996. 61 str.

The Danish labour market model. Copenhagen : The Danish Ministry of Labour, 1996. 23. str. (Denmark - labour market policy)

Easton, Peter A.: Sharpening our tools : improving evaluation in adult and nonformal education. Hamburg : Unesco Institute for Education, 1996. 323 str.

Equality at work. Copenhagen : The Danish Ministry of Labour, 1996. 15. str. (Denmark - labour market policy)

Frank, Ivan C.: Building self-esteem in at-risk youth : peer group programs and individual success stories. Westport ; Connecticut ; London : Praeger, 1996. 114 str.

Izhodišča kurikularne prenove. Ljubljana : Nacionalni kurikularni svet, 1996. 21 str

Janko, Alenka: Evalvacija programov Usposabljanje za življenjsko uspešnost : poročilo za leto 1995. Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 1996. 30 str.

Jelenc, Zoran: Adult education research in the countries in transition : adult education research trends in the former socialist countries of Central and Eastern Europe and the Baltic region : research project report / edited by Marija Velikonja. Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 1996. 474 str. (Studije in raziskave ; 6)

Jelenc, Zoran: Zgodovina izobraževanja odraslih v Sloveniji 1945-1990. Zgodovinski razvoj koncepcije in sistemskega urejanja izobraževanja odraslih v obdobju od leta 1945 do leta 1991 : poročilo o raziskavi / nosilec projekta Jurij Jug ; avtor poročila Zoran Jelenc. Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 1996. 48 str.

Jug, Jurij: Nastanek in razvoj izobraževanja odraslih na Slovenskem od 1918 do 1945 : slovenski projekt / nosilec projekta Jurij Jug. Kranj : Fakulteta za organizacijske vede, 1996. 461 str.

Kade, Jochen; Seitter, Wolfgang: Lebenslanges Lernen - mögliche Bildungswelten : Erwachsenenbildung, Biographie und Alltag. Opladen : Leske und Budrich, 1996. 263 str. (Studien zu Erziehungswissenschaft und Bildungsforschung ; Bd. 10)

Key data on education in the European Union. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1996. 183 str.

Knaus, Alan; Schneider, Hans-Dieter; Spichiger, Pascale: Formation continue universitaire : le point de vue des participant(e)s potentiel(le)s : rapport final = Universitäre Weiterbildung : die Sicht der potentiellen Teilnehmerinnen und teilnehmer : Schlussbericht. Bern : Schweizerische Hochschulkonferenz, 1996. 16 str.

Knoll, Joachim H.: Internationale Weiterbildung und Erwachsenenbildung : Konzepte, Institutionen, Methoden. Darmstadt : Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1996. 252 str. (Die Erziehungswissenschaft)

Kulich, Jindra: Adult education in Continental Europe : an annotated bibliography of English-language materials 1992-1994. Vancouver : Continuing Studies, The

University of British Columbia, 1996. 251 str. (Monographs on comparative and area studies in adult education)

Kulich, Jindra: **World bibliography on international comparative adult education 1945-1995.** Vancouver : samozal., 1996. 86 str.

Kump, Sonja: **Ponudba in kakovost visokošolskega izobraževanja odraslih.** Ljubljana : Andragoški center Republike Slovenije, 1996. 10 str.

Kump, Sonja: **Sistemi za zagotavljanje kakovosti v izobraževanju.** Ljubljana : Andragoški center Republike Slovenije, 1996. 45 str.

Kvale, Steinar: **Interviews : an introduction to qualitative research interviewing.** Thousand Oaks ; London ; New Delhi : Sage, 1996. 325 str.

Lamoure, Jean: **Follow-up and tracer studies : a series of training modules and related exercises for educational planners and administrators.** Paris : International Institute for Educational Planning (IIEP), 1996. (IIEP teaching materials)

Learning in groups : exploring fundamental principles, new uses, and emerging opportunities / ed. Susan Imel. San Francisco : Jossey-Bass, 1996. (New directions for adult and continuing education ; No. 71)

The learning society : challenges and trends / ed. by Peter Raggatt, Richard Edwards and Nick Small. London ; New York : Routledge, 1996. 302 str. (Adult learners, education and training; 2)

Peter Monetti, ACS

Bralcem Novičk sporočam, da je knjižnica ACS odprta za obiskovalce v sredo in petek dopoldne od 10. do 12. ure ter v ponedeljek in četrtek popoldne od 14. do 16. ure.
Vabljeni.

Avtorje prosim, da pošiljajo svoje prispevke za Novičke na računalniški disketi (to bomo vrnilji) ali po elektronski pošti (tajnistvo.saec@infosol.mss.edus.si), ker nam s tem prihranijo delo s prepisovanjem.

Urednica:

ACS
SAEC

svetovanje, raziskovanje, razvoj, Informacijsko središče, Izobraževanje
consulting, research, development, info-centre, education